

ввести прогресивну систему оподаткування доходів населення і неоподатковуваний мінімум на рівні прожиткового.

Одночасно зі змінами у сфері оподаткування необхідно використовувати як інструмент фіскальної політики державні видатки. Звісно, що їх рівень обмежений низькою дохідною частиною бюджету і залежить від подальшого розширення податкової бази. Однак у вітчизняній бюджетній системі проблеми пов'язані не тільки із низькими фінансовими можливостями фінансування, а й із механізмом розподілу видатків.

Одна із основних проблем незбалансованості бюджету в Україні зумовлена фінансуванням за рахунок бюджетних коштів видатків Пенсійного фонду України. Так у 2015 р. безпосередньо на погашення дефіциту Пенсійного фонду України виділено 80,9 млрд. грн., що становить близько 14% усіх видатків Державного бюджету України. Велика частка видатків спрямовується на апарат державного управління, окремі державні органи якого мають нераціональну структуру, штучно збільшені штати і потребують реформування. Так у 2014 р. на загальнодержавні функції було витрачено 76,8 млрд. грн., що становить 14,5% від загальної суми видатків. Нераціональними також є видатки на фінансування збиткових державних підприємств металургійної та вугільної галузей. Натомість доцільно перерозподілити структуру видатків у напрямку наукоємних галузей економіки, стимулювати розвиток інноваційної діяльності та платоспроможний попит населення.

У більшості держав світу як інструмент фіскальної політики успішно використовуються внутрішні та зовнішні позики. Вдало проведена боргова політика може послужити інструментом активізації економічного та соціального розвитку. Однак запозичення це ризиковий інструмент і держава має здійснювати жорсткий контроль за обсягами запозичень і їх співвідношенням із ВВП. Згідно з вимогами Маастрихтських критеріїв обсяг державного боргу не повинен перевищувати 60% ВВП. Проте ми переконані, що такі критерії є актуальними для держав із розвинутими економіками. Натомість в країнах, які розвиваються із низькими соціальними та економічними показниками обсяг державного боргу має бути значно нижчим. Важливим правилом запозичень є те, що кошти повинні залучатись не на погашення дефіциту бюджету, а слугувати як інвестиції для розширення інфраструктури держави. Такий процес має активізувати економічне зростання та сприяти розширенню бази оподаткування. А це, в свою чергу, забезпечить збільшення податкових надходжень, які слугуватимуть джерелами погашення боргу та відсотків за ним. Тому, вважаємо, що сучасні дії уряду у сфері боргової політики є абсолютно безвідповідальними, оскільки залучення подальших запозичень для фінансування соціальних виплат, при наявному рівні боргу 70,25% від ВВП, тягне до неминучого дефолту, або створення боргової ями для майбутніх поколінь.

Література

1. 10 найбільш процвітаючих країн світу в 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cikavosti.com/10-naybilsh-protsvitayuchih-krayin-svitu-v-2014-rotsi/>
2. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Праця України у 2014 році. Статистичний збірник.- К.: ТОВ Видавництво «Консультант», 2015.- 280 с.

Марина ВАРГА

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

викладач кафедри банківської справи В.Я.Рудан

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ БАЗЕЛЯ ІІІ В УКРАЇНІ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ

Фінансова система, основним стрижнем якої є банки, більшості країн світу не досить стійка, як для внутрішніх, так і для зовнішніх потрясінь. Про це свідчить світова фінансово-економічна криза, наслідки якої мають місце для деяких країн (Україна не виключення) і по

теперішній час. Саме тому Базельський комітет з питань банківського нагляду розробив рекомендації, щодо рівня достатності капіталу, запровадження яких є пріоритетним напрямом розвитку банківської системи багатьох країн світу.

Починаючи з 1975 р. Базельським комітетом з банківського нагляду при Банку міжнародних розрахунків розробляють та ініціюються норми та правила банківського регулювання. Відповідно до цих рекомендацій, капітал банку повинен бути розподілений за двома категоріями, капіталу першого та другого рівня, а активи банку для регулятивних цілей розподілялися на п'ять груп, залежно від ступеня ризику.

Через півтори декади, у 2004 році існуючий механізм розрахунку мінімального рівня достатності капіталу, ефективність якого вже відчували країни-члени Базельського комітету, був доповнений системою нагляду і взаємодій між банками і наглядовими органами, а також широкою системою розкриття інформації. Це була оновлена версія регулятивних вимог, яка отримала назву Базель II.

Криза 2008 – 2009 років продемонструвала, що рекомендації Базельського комітету не змогли справитись із запобіганням фінансових потрясінь. Наслідком цього стає розробка нових рекомендацій, що орієнтовані на зміцнення капітальної бази банків, регулювання ліквідності та мінімізацію системи ризиків. Ці нормативи отримали назву Базель III.

Впровадження вимог Базеля III розпочалося з 1 січня 2013 р. Перехід відбувається поетапно і завершиться до 2019 р.

Якщо співставити та проаналізувати рекомендації Базеля II та Базеля III, то можна побачити суттєві різниці між ними. Таким чином, вимоги до капіталу у відсотковому відношенні до активів зважених на ризики у новій редакції збільшуються. Змінено розмір статутного капіталу з 2% до 4,5%, а також рекомендується створювати так званий буферний капітал, який ще називають замороженим резервом. Він повинен бути сформований у розмірі 2,5% від статутного капіталу банку після відрахування дивідендів. Капітал першого рівня було збільшено до 6%. Зміни не торкнулися лише показника відношення регулятивного капіталу до активів, який залишився на рівні 8%. Що стосується України, то цей показник дорівнює 10%, завдяки ініціативі Національного банку ще від 2004 року.

Розглядаючи цю ситуацію в Україні, а саме процес впровадження нових положень Базель III у практичну діяльність українських банків, то тут це питання є досить невизначеним та неоднозначним. Адже в Україні законодавча база ґрунтується на положеннях Базель I, а українські банки лише досить недавно почали поступовий перехід на рекомендації Базеля II. У багатьох банках створені департаменти та управління, які слідкують та контролюють відповідність рекомендаціям Базеля II. Деякі банки переклали цю функцію на департамент внутрішнього аудиту. І лише мала частина українських комерційних банків на даному етапі повністю задовольняє стандартам, які рекомендовані Базелем II.

Впровадження Базеля III, як нової концепції банківського регулювання в Україні є важливою невід'ємною частиною того європейського та світового інтеграційного процесу, який Україна зараз провадить. За даними експертів банківська система повинна стати більш стійкою і стабільною за рахунок збільшення вільного капіталу банків: знизиться ймовірність банкрутств банків, покращиться здатність банків протистояти системним ризикам, чим самим спричинить стабільність у всій фінансовій системі України, адже лівову частку в ній займає саме банківський сектор. Через це, головною задачею Національного банку України зараз є якнайшвидше визначитися з реформуванням банківської системи, з урахуванням вимог Базеля III, а також розробити найбільш адаптовану під українські банки систему переходу на міжнародні нормативи.

Саме зараз НБУ разом з іноземними партнерами працює над концепцією реформи банківської системи до 2020 року, окремими заходами якої є підвищення вимог до капіталу банків, наприклад, норматив достатності основного капіталу повинен бути не менше 7% (набирає чинності з 01.01.2019 р), що досить тісно перетинається з вимогами Базеля III.

Недоліком є те що введення нових стандартів Базеля III в Україні зараз торкається лише тих банків, які мають іноземний капітал та тих, які прагнуть працювати на світових ринках капіталу.

Отже, підсумовуючи вищезгадане, можна сказати, що необхідність впровадження Базеля III в Україні існує, адже на даний час це єдині норми, виконання та дотримання яких, теоретично, зможе зберегти фінансову систему країни, завдяки контр циклічному буферу, формування якого і покликано на стримування економіки у випадках перегріву. Але ніхто не гарантує, що це найефективніша та остання редакція рекомендацій Базельського комітету.

Олександра ВАСИЛЬЧИШИН

Тернопільський національний економічний університет

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Фінансова безпека є досить складною та багаторівневою системою, яка складається із ряду підсистем, які між собою взаємопов'язані та взаємозалежні. Таким чином, задля забезпечення належного рівня фінансової безпеки в цілому необхідно, щоб параметри кожної підсистеми фінансової безпеки забезпечували її внутрішню і зовнішню збалансованість, були достатньо стійкими до дії дестабілізуючих факторів та загроз. Зокрема однією із важливих підсистем фінансової безпеки є банківська система, яка наділена специфічними функціями, а саме: створення грошей і регулювання грошовою масою (оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші); трансформаційна функція (мобілізуючи вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передаючи їх іншим, мають можливість змінювати (трансформувати) величину й строки грошових капіталів й фінансові ризики) та стабілізаційна функція (забезпечення сталості банківської діяльності та грошового ринку).

Зауважимо, що для банківської діяльності характерна висока ризикованість і банки працюють в умовах постійної і підвищеної загрози втрати грошей та банкрутства, тому питання фінансової безпеки є важливим завданням не лише окремих банків, а й усієї банківської системи.

Імплементуючи основні функціональні цілі фінансової безпеки до банківської системи, отримаємо наступні цілі:

- 1) забезпечення високої фінансової ефективності роботи банків;
- 2) підтримка фінансової стійкості та незалежності банків;
- 3) досягнення високої конкурентоздатності банків;
- 4) забезпечення високої ліквідності активів банківських установ;
- 5) підтримка належного рівня ділової активності банків;
- 6) забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці у банківській сфері;
- 7) ефективна організація безпеки капіталу та майна банків.

Щодо вітчизняної банківської системи, то про фінансову ефективність роботи банків та її забезпечення можна сказати тільки негативне. Оскільки фінансовим результатом системи діяльності банків останні п'ять років є збитки, зокрема у 2010 році в сумі 38450 млн грн., в 2011 році – 13027 млн. грн., у 2012 році – 7708 млн. грн., 2013 і 2014 році – незначні прибутки й у 2015 році станом на 01.01.2016 зазначено збитки банківської діяльності у сумі 66600 млн. грн.[1].

Відповідна ситуація із забезпеченням високої ліквідності активів банків та конкурентоздатністю. По перше, рентабельність активів за останні п'ять років є від'ємною, за винятком незначного позитивного показника 0,45% і 0,12% відповідно у 2013 та 2014 році. Станом на 01.01.2016 року рентабельність активів становить -5,46% [1]. По друге, щодо конкурентоздатності, то зауважимо, що визначається вона виходячи з впливу наступних